מסכת גיהנם, מדרשים מאוח
reserved to FJMS , for private use

כללי: אורחות חיים ב"י ניו יורק, ישיבה אוניברסיטה

ר' חייא פתח לעלוקה שתי בנות הב הב א"ר אלעזר ב' כתות של מלאכי חבלה עומדין על פתח גיהנם ואומרי' הב הב אייתי אייתי

ולמה נקרא שמה גיהנם גיא שכל מתיה הולכים מסוף העולם ועד סופו ולמה נקרא שמה גהינם תפתה שכל המתפתה ביצרו נכנס לשם

ר' יוחנן פתח עוברי בעמק הבכא מעיין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה למה נקרא שמה עמק הבכא שעתידה למשרך נהרות כמעיין מבבייתך של רשעים גם ברכות יעטה מורה מלמד שהרשע שב ומתודה כשם שהמצורע מתודה ואומ' אני פב"פ עברתי עבירה פלנית בירם פלו' במקום פלוני לפני פלו' במעמד פלו' ופלו'

שלשה שערים יש בגיהנם אחד במדבר ואחד ביישוב ואחד בים במדבר מניין שנ' וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים מניין שנ' מבטן שאול שועתי ביישוב מניין שנ' אשר אור לי בציון ותנור בירושלם

חמשה מיני אש יש בגיהנם אש אוכלת ושותה אש שותה ואינה אוכלת אש אוכלת ואינה שותה אש אינה אוכלת ואינה שותה אש אוכלת אש ויש בה גחלים כהרים גדולים וכגבעות גדולים כים הגדול כאבנים גדולים כאבנים קטנים ויש בה שמנה כהרות של אש זפת וגפרית מושכין ורותחין

נתחתם גזר דינו של רשע מלאכי חבלה דוחפין אותו על פניו וחוזרין ומקבלין אותו ודוחפין אותו לאחריו הה"ד יהי דרכם חשק וחלקלקות ומלאך יי' רודפם ומיד גהינם פוערת את פיה ובולעתו שנ' לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק כל זה למי שאין בידו אפילו מצוה אחת יתירה שתבריע עליו לכף זכות אבל מי שיש בידו תורה ומצוות וייסורין באין עליו הרי זה ניצול מדינה של גיהנם שנ' גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני שבטך אלו היסורין ומשענתך זו תורה שנ' כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו

ר' יוחנן פתח ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש גוף שאינו כלה ונפש שאינה יוצאה ואש שאינה כבה עליה נאמ' המחכים למות ואיננו ויחפרוהו ממטמונים

א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך בדרך [ס"א במדבר] ומצאתי אליהו הנביא ז"ל אמ' לי רצונך שאעמידך על שערי גיהנם לראות אמרתי לו הין [ס"א כן] העמידני והראני בני אדם שתלויים בשערותיהן ואמ' לו אלו הן שהיו מגדלין בלורותיהן כדי להתנאות בעבירה ואחרים נתלין בעיניהם על שהיו הולכין אחרי עיניהן בעבירה ולא שמו אלהים לנגדם ואחרים נתלין בחוטמם על שהיו מתבשמין עם הבשמים שיתפתו לדבר עבירה ואחרים נתלין בלשונם על שספרו לשון הרע ואחרים נתלין בידיהם על שהיו גונבין וגוזלין וחוטפין בידיהם ואחרים נתלין בערלתם על שבאו על ערוות ועל נשואות ואחרים נתלין ברגליהם על שרצו לדבר עבירה ונשים בדדיהן על שהיו מראות דדיהן לאנשים להתנאות כדי להחטיאם גם הראני בני אדם שהיו מאכיליין אותם גחלי רתמים ואמ לו אלו הם שהיו מתלוצצים גם הראני בני אדם שהיו מאכיליין אותן ומשקין אותן מרה ואמ' לי אלו הן שהיו אוכלין ושותין בתענית צבור

ועוד הראני בני אדם שהיו מאכיליך אותך חול דק ולא היו חפצים לאכול והקב"ה אומ' להם רשעים בשאכלתם את הגזל היו מתוק בפיכם ועתה אין בכם כח לאכול והיו מאכיליך אותך על כרחך ושיניהם היו מסתברין לקיים מה שכ' שיני רשעים שברת ועוד הראני בני אדם שהיו יושבין ודורין והתולעת היה עולה עליהם ואמ' לי אלו הם שכתו' בהך כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיה דראון לכל בשר ועוד הראני בני אדם שהיו משליכין [ס"א מעבירין] אותך מן השלג לאש ומן האש לשלג ואמ' לי אלו הן שהיו מביישין פני עניים בעת שהיו נצרכין מהן ודנין אותך עכשיו כמו שהיו נידונין הם או שנאמ' הרבבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים ועוד הראני בני אדם הטורדין אותם מהר אל הר ועליהם הכתו' אומ' כצאן לשאול שתו מות וגו'

א"ר יוחנן כל מלאך ומלאך ממונה ליפרע עונש עבירה אחת שעשה זה בא ודן אותו והולך לו וזה בא ודן אותו והולך לו עד שמשלים כל עונות [ס"א עבירות] שעשה באותה שעה נמסר בגיהנם למלאכים אכזריים [משל לה"ד לבעל הבית אחד שהיה חייב חובות הרבה ובשעת מיתתו נתקבצו כולם אצלו ולא מצאו אלא קומקום אחד אמ' להם האיפטרופוס שלו מה אעשה לכם לכו שברו אותו וחלקוהו ביניכם כך הב"ה מוסר נשמתו למלאכים ומצעריך אותו ה"ד כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה בעדו

תנייא שלשה יורדין לגיהנם ואינן עולין הבא על אשת איש והמתכבד בקלון חבירו והמלבין פני חבירו ברבים וי"א אף המסכסך בן איש לאשתו (ובכל יעשו) וי"א הנשבע בשם לשקר והעושה קמיעים כמו הבות' קמיעים לגרים וכו'}

ובכל ערב שבת מוציאין אותך ומוליכין אותך לשני הרים גדולים של שלג שיש בגיהנם ומכיחין אותך שם ובמ"ש מחזיריך אותך למקומך ומלאך דוחה אותם לגיהנם ומה הך עושין נוטליך מאותו שלג ומשימין אותו תחת שחייהם כדי לצנך את עצמך והב"ה אומ' להם רשעים אף בגיהנם אתם גוזלים שכ' ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו אף בגהינם הם חוטאים

כל י"ב חדש נעשים אפר והרוח מפזרתך תחת כפות רגלי הצדיקים שנאמ' ועשותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליהם ואח"כ נשמתם חוזרת בהם והם יוצאים מגהינם ופניהם שחורות כשולי הקדירה ומצדיקים עליהם את הדין שיפה כידונו שנאמ' לך יי' הצדקה ולנו בושת הפנים

אבל אומות העולם דכיון אותך בז' מדורות וכל מדור ומדור י"ב חדשים מהלכו ונהר דינור יוצא מתחת כסא הכבוד וירורד עליהם וקולם הולך מסוף העולם ועד סופו

שבעה מדורות יש בגיהנם וכל מדור ומדור אלפים בתים ובבל בית ובית יש בו ז' חלונות ובבל חלון וחלון יש בו ז' אלפים עקרבים ולכל עקרב ועקרב יש בו ז' אלפים חוליות ובבל חוליא וחוליא יש בו ז' אלפים כדי מרה וכולן לחזנים ולסופרים ולדיינים ולמינים ולמשומדים וכל אחד מהם אינו נמלט אלא א"כ יש בו תורה ומצות

אח"כ מרחם על בריותיו שנ' כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי

רים
© All rights

כללי: לייפציג ספריית האוניברסיטה B.H. fol. 2

וזהו סדר גיהנם

לפני זעמו מי יעמוד ומי יקום מפני חרון אפו ר' זירא פתח ואמר לעלוקה שתי בנות הב הב א"ר אליעזר שתי כיתות של מלאכי חבלה עומדין על פתחו של גיהנם ואומרין הב הב אייתי אייתי

ולמה נקרא שמו גיהנם מפני שהוא גיא שכל המתים חונים ומסוף העולם עד סופו ולמה נקרא שמו תפתה לפי שהכל נכנסין לשם בפיתוייו של יצר הרע

ר' יוחנן פתח ואמר עוברי בעמק הבכא מעיין ישיתהו גם ברכות יעטה מורה ??? ומתודה ואומ' אני פלוני בר פלוני עשיתי עבירה פלוני' ביום פלו' ובמקום פלוני ובמעמד פלוני ופלוני

שלשה שערים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בישוב בים מניין שנ' מבטן שאול שועתי ותרפאני שמעת קולי במדבר מניין שנ' וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ביישוב מניין שנ' אשר אור לו בצירון ותנור לו בירושלים

שלשה מיני אש יש בגיהנם ואילו הן אש אוכלת ושותה שותה ואינה אוכלת אוכלת ולא שותה לא אוכלת ולא שותה אש אבלה אש ויש בהם גחלים כהרים יש בהם גחלים כגבעות יש בהם גחלי כים הגדול יש בהם גחלים כאבנים גדולות ונהרות של גפרית ושל זפת מושכין ומרתחין סליק סדר של גיהנם

גזר דינן של רשעים הרשע ה מלאכי חבלה דוחין אותו על פניו וחומסין אותו ומקפליך אותו ודוחפין אותו על פניו לאור גיהנם ופורעת(!) פיה ובועת(ה)(!) שנ' הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק למי שאין לו זכות ומצוה אחת שמכרעת לכף זכות אבל מי שיש לו תורה וייסוריך בחייו הרי הוא ניצול מדינה של גיהנם שנ' גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע ושבטך ומשענתך המה ינחמוני זו היא תורה

ר' יוחנן פתח ועינ(!) רשעים (ב) תבלינה ומנוס אבד מנהם ותוגתם מפח נפש ואשם לא תכבה

א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגעתי אליהו הנביא ז"ל ואמר לי רצונך שאעמידך על פתחי גיהנם אמרת לו הן ואו הראה אלי בני אדם שתלויין בחוטמיהן ובני אדם שהם תלויין בידהם ובני אדם שתלויין ברגליהם ובלשוניהם ובעיניהם ונשים תלויות בדדיהם והראיני בני אדם שאוכלין גחלי רתמים ובני אדם חיים ותולעים אוכלין אותם אמר לי הרי אילו שכתו' כי תולעים(!) לא תמות

וגם הראני בני אדם שמאכילים אותם חול דק בעל כרחם ושיניהם שחורות נשברות מקצתן והקב"ה אמר להן אתם כשאבלתם את הגדילה המתוק בפיכם ועתה אין בכם כח לקיים מה שנ' שיני רשעים שברת והראני בני אדם שמשליכין מן האש לשלג ומן השלג לאש ובני אדם שמודדין אותם מהר להר

וזהו פרק א א"ר יוחנן כל מלאך ומלאך ממונה להתפרע מכל עבירה ועבירה זה בא (דן){ודן} אותו והולך לו וכן השני וכן השלישי עם שמשלים כל העונות שיש בו משל למה (הנ) הדבר דומה לבעל חוב שהיה לו בעלי חובים הרבה והוליכוהו אצל המלך אמר להם המלך מה אעשה להם לכו חלקוהו ביניכם כך הקב"ה כמותו שעה נפשו נמסרת לגיהנם והמלאכים מחלקין אותם ביניהם

וזהו פרק ב יורדין לגיהנם ואינם עולין הבא על אשת איש והמלבין פני חבירו ברבים והנשבע בשם יי' לשקר וי"א אף המכנה שם לחבירו ואף המתכבד בקלון חבירו והמסכסך בין איש לאשתו להרבות מריבה ביניהם

וכל ערבי שבתות מוציאין אותן לפני הרים של שלג ומכיחין אותו שם ובמוצאי שבת מחזיריך אותם למקומם לגיהנם ומה הם נוטלין מאותו שלג ונותנין תחת אציליהם כדי לצנן אותם ואמר להם הקב"ה רשעים אף בגיהנם אתם גונבים שנ' ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו כלומר אף בשאול הם (ה){ח}וטאים וגוזלים

זהו פרק ג כל י"ב חדשי נעשים אפר והרוח מפזרתך תחת רגלי הצדיקים ואחר כך נשמתך חוזרת בהם ובשהם יוצאין מיגהנם פניהם שחורים כשולי הקדרה וגם הם מצדיקים עליהם את הדין ואמרים יפה דנתנו שנ' לך יי' הצדקה ולנו בושת הפנים

אבל אומות דנין אותם בז' מדורות וכל מדורה י"ב חדשים ונהר דינור יוצא מתחת כסא הכבוד וירורד עליהם ומושך מסוף העולם עד סופו

נ"ד(!) מדורות בגהינם ובכל מדור ומדור אלפים בתים ובכל בית ובית{ר} יש ד' אלפיי חלונות וכל סלון חלון וחלון יש ד' אלפי' כרי מרה והם מחמנים לסופרים גם לדייניך איי"ר כו"ש גו"ש בהונחמ"ך ועל אותה שעה אמר ונקתי באחריתה ואחד ממנו אינו נמלט אלא אם כן יש בו תורה ומעשים טובים

ואחר כל דבר הקב"ה מרחם על בריותיו שנ' כי {לא} לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי סליק גדר דינך של רשעים

כללי: דרמשטט 25

כתיב לפני זעמו מי יעמוד ומי י?ק?ו?ם? ב?ח?ר?ו?ך? אפו ר' חייא פתח ועלוקה שתי בנות הב הב אמ' ר' אל??? ב' ??? ??? של מלאכי חבלה עומדים על פתח גיהנם ואמ' הס הס אייתו אייתו

ולמה נקר' גיהנם גיא שכל מיתים הולכ' מסוף העולם ועד סופו ולמה נקר' תפתה שכל מי שמפתח ביצרו נכנס לשם

ר' יוח' פתח עוברי בעמק הבכא מעיין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה מהו יעטה מורה מלמד שהרשע ??? ומתודה ואו' אני פלוני בן פלוני עבדתי עבירה פלונית במקו' פלוני ביום פלוני ומקנו(!) פלוני ובמעמד פלוני ופלוני

ג' שערי' יש בגיהנם אחד בים ואחד שבמדבר ואחד ביישוב זה שבים מניין שנ' מבטן שאול שועתי שמעתי קולי וזה שבמדבר מניין שנ' וירדו הם וכל אשר להם חיים שאול וזה שביישוב מניין שנ' אשר לו אור בציון ותנור לו בירושלים

ה' מיכיך אש יש בגיהנם אש אוכלת ושותה שותה ואינ' אוכלת אוכלת ואינ' שותה לא אוכלת ולא שותה אש אכלה אש יש בה גחלים כהרים יש בה גחלי' כגבעו' יש בה גחלי' כים הגדול ויש גחלי' כאבני' גדולו' ונהרו' של זפת וגפרית מושכין ורותחין

נתחתם גוזר דינו של רשע מלאכי חבלה דוחפין אותו על פניו וחוזרי' ומקבלין אותו ודוחפין על פניו ומיד גיהנ' פוערת פיה ובולעתו שנ' לבן יהיה כ?דרכם להם כחלקלקות ואפילה ידחו ונפלו בה ואות' שעה פותחה את פיה ובולעתך שנ' הרחיבה שאול נפשה וסערה(!) פיה לבלי חק הדרה והימנ' ושאולה ועלז ב??ה(!) הכל למי שאין בידו מצוה אחת שמכריע לכף זכות אבל מי שיש בידו תור' ומצוה ויסורין באין עליו הרי זה כיצול מדינה של גיהנ' שנ' כי את' עמדי שבתך ומשענתך המה ינחמוני שבטיך אילו יסורין ומשענתך אלו תורה

פרק א א"ר יוח' פתח ועיני רשעי' תכליינ' ומנוה אבד מנהם ותקותם מפח נפש גוף שאינו כלה ונשמתך שאין יוצא' ואש שאינו כבה עליהם הכתו' אומ' כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה

א"ר יהושע פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אליהו הנביא זכור לטוב ואמ' לי ??? רצונך שאעמידך על ??? ??? אמרתי לו כך הראני בני אדם שתלוייך בידם ובני אדם שתלוייך ברגליהם ובני אדם בעיניה' ובני אדם התלוייך בחוטמיהן ונשים תלוית בדדיהם והראני בני אדם המאכיליך ??? אותם גחלי רתמים והראני בני אדם חיים ותולעים אוכלים אותם אמ' לו הרי אילו שכת' כי תולעם לא תמות

והראני בני אדם שמאכילין אותם חול דק ועל ידיו מקבלין לאבול והיו מאכילים אותם בעל כרחם ושיניהם נשברות והקב"ה אמ' להם כשאכלתם מך הגזל היה מתוק בפיכם ועת אין בכם כח לאבול לקיים מה שנ' ושיני רשעים שברת והראני בני אדם שמני? [ ] אותו מך האש לשלג מך השלג לאש והראני בני אדם הטורדין אותו מהר?? להר kvr ועליה' הבת' אומ' בצא?נ?ו? לשאול שתו מות ירעם ??? וירדו בם ישרי' לבקר וצורם לבלות שאול מזבול לו

אמ"ר יוח' כל מלאך ומלאך ממונה להפרע עבירה אחת זה בא דך אותו והולך לו וכן שיני עד שהוא משלים כל עונותיו משל למה הדבר דומה לבעל חוב שיש לו בעלי חובים והוליכוהו אצל המלאך אמ' להם המלאך מה אעשה לכם לכו חלקוהו ביניכם באות' שעה נפשו נמסרת בגיהנם למלאכים אכזרים ומחלקין אותו ביניהם

פרק ב תניא שלשה ירדין לגיהנם ואינו עולין הבא על אשת איש והמלבין פני חבירו ברבים והנשבע לשקר בשם יי' ויש אומ' אף המתכבד בקלון של חבירו והמסכך בין איש לאשתו להרבות מריבה בביתו

בכל ערב שבת מוליכין אותו לשני הרים של שלג ומכיחין אותו שם למוצאי שבת מחזירין אותו למקומו ומלאך ??? אחד ויוצא ודוחה אותו למקומו לגיהנם ומה הם עושין כוטלין מאותו שלג וכותכין תחת שיחים כדי לצנן אותם והקב"ה אומ' להם רשעי' אף בגהינם אותם גוזלין שנ' גם ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו ואף בשאול חטאו

פרק ג כל י"ב חודש נעשיך אפר והרוח מפזרתך תחת רגלי ומצדיק' עליהם מדת הדין ואמ' יפה דנתנו ויפה גזרת לנו שנ' לך יי' הצדקה ולנו בושת הפנים וגו'

אבל אומות העולם דניך אותם בשבעה מדוריך וכל מדורה י"ב חודש ונהר דינור יוצא מתחת כסא הכבוד וירורד על? ר?א?ש?ם? וקולם הולך מסוף העולם ועד סופו

ו?ז'? מדורות יש בגיהנם בכל מדור יש בו שבעת אלפים בתים וכל בית ובית יש בו ז' אלפי' חלונו' וכל חלון וחלון יש בו ז' אלפים עקרבי' וכל עקרב ועקרב יש בו ז' אלפי' חוליות וכל חוליא וחוליא יש בו ז' אלפי כרי מרה וכולם מוכנים לכופרים ולדיינים ולמנים ולמשומדים על אותה שעה אמ' שלמה ונקתי באחריתה ואחד מהם אינו נמלט אא"כ יש בו תור' ומעשי' טובי'

ואחר כך הק' מרחם על ברויתיו שנ' כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי סליק פרק של גיהנם

כללי: וטיקן 303

לפני זעמו מי יעמד ומי יקום בחרון אפו ר' אחא פתח ולעלוקה שתי בנות הב הב א"ר אלעזר שתי ביתות של מלאכי חבלה עומדין על פתח גהינם ואומרין הב הב אייתו אייתו

ולמה נקרא שמו גיהינם גיא שקול המונה הולך מסוף העולם ועד סופו ולמה נקרא שמו תפתה שהכל נכנסין בה בפיתורייה של יצר הרע

ר' יוח' פתח עוברי בעמק הבכא וג' מהו יעטה מורה מלמד שהרשע מתודדה כשם (שהרשע) מתודדה המצורע ואומ' אני פלני בן פלני עברתי עברת פלני ביום פלני במקום פלני ופלני במעמד פלני ופלני

שלשה שערים יש לגהינם אחד בים ואחד במדבר ואחד ביישוב זה שבים מניין שנ' מבטן שאול שועתי זה במדבר מניין שנ' וירדו הם וכל אשר להם זה שביישוב מניין שנ' נאם יי' אשר אור לו בציון ותנור בירושלים

כללי: מינכן 232

פרק גיהינם אבג

לפני זעמו מי יעמוד מי יקום חרון אפו ר' אחא פתח לעלוקה שתי בנות הב הב אמ' רבי אליעזר שתי ביתות שלמלאכי חבלה עומדות על פתח גיהינם ואומ' הבא הבא

למה נק' שמה גיהינם גי שקול נהמתה הולך מראש העולם ועד סופו ועוד נק' שמה כ תופתה שכל הנכנסין בפיתיו שליצר הרע

ר' יוחנן פתח עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה מלמד שהרשע מתודה כמו המצורע ואומ' אני פלו' בן פלו' עברתי עבירה פלני במקום פלוני בפני פלו' ובוכה ונוזלין עיניו כמעין שנ' מעין ישיתוהו והקב"ה מודה לו להתודות שנ' גם ברכות יעטה מורה

חמשה מיני אש בגהינם אש אוכלת ושותה שותה ואינה אוכלת לא אוכלת ולא שותה ואש אוכלת אש יש בה גחלים בהרים יש בה גחלים בגבעות יש בה גחלים בים הגדול יש בה גחלים באבנים גדולות (ש) יש בה נהרות של זפת וגופרית מושבין ורותחין

וחמשה מיני אש יש בגיהינם אש אוכלת ושותה ואש שותה ואינה אוכלת ואש אוכלת ואינה שותה ואש לא אוכלת ולא שותה ואש אכלה אש ויש בה גיחלים בהרים וגבעות ובאבנים גדולות והמוקד גדול ים המלח ושם נהרות שלזפת וגופרית ורותחים בהם נתחים שלרשעים

נתחתם גזר דינו של רשע מלאכי חבלה דוחפין אותו על פניו ואחרים מקבלין מהם ודוחפין אותו על פניו מיד גהינם פוערת פיה ובולעת אותו שנ' הרחיבה שאול פיה וג' למי שאין בידו מצוה אחת כריע(!) עליו זכות אבל מי שיש בו תורה וייסורין רבים עליו הרי זה ניצול מדינה של גהינם שנ' גם אני(!) אלך בגיא צלמות שבטך ומשענתך ושבטך אילו ייסורין ומשענתך זו תורה המה ינחמוני

ובשנגזר דינם שלרשעים לבוא שם באים מלאכי חבלה ודוחפין אותן לגיהינם ואחרים מקבלים אותם ומפילין אותם לאור הבוער שנ' לכן יהיה דרכם להם בחלקלקות באפילה ידחו ויפלו בה ואותה שעה גיהנם פוערת פיה ובולעתן שנ' לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק וירד שמה המונה(2) והדרה(1) כל זה למי שאין בידו מצוה אחת שתברענן לכף זכות אבל מי שבאו עליו ייסורין או שהיה בידו תורה הרי זה נוצל מדינים הללו שנ' בם גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי (שוה) ינחמוני שבטך זה ייסורין שנ' ופקדתי בשבט פשעם ומשענתך זה התורה

פרק א ר' יוחנן פתח ועיני רשעים תכלינה גוף שאינו כלה ונשמתה שאינה יוצאה ואש שאינו כבה ועליהן הכת' או' כי תולעתם לא תמות

ר' יוחנן פתח ועיני רשעים תכלינה גוף אבד מנהם ותקותם מפח נפש גוף אינו כלה והנשמה יוצאה והאש אינו כבה ועליהם הכת' אומ' כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה

א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אליהו זכור לטוב ואמ' לי רצונך שאעמידך על שערי גהינם אמרת לו הן הראני נשים התלויות בחוטי דדיהן והראיני בני אדם שמאכיליין אותן מ[ ] ו?ב?נ?י? אדם שמאכיליין אותן גחלי רתמים ויש שיושבין חיים ותולעים אוכליין בהן אמ' לי אילו שבת' בהן כי תולעתם לא תמות

אמ' ר' יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אליהו ז"ל ואמ' לי רצונך שאעמידך על פתחי גיהנם אמרת לו הין הוליכני למקום אחד והראני בני אדם תלוים בידיהם ואחרים תלוין ברגליהם ויש מהן שתלוין בלשונם ובעיניהם ובאזניהם ובחוטמיהם ונשים תלויות בדדיהן ואנשים מאכילים אותם גחלי רתמים ויש מהם חיים יושבין ותולעים אוכלים אותם שנ' כי תולעתם לא תמות

ריש שמאכיליך אותו חול דק ולא ידירו מקבליך לאכול ומאכיליך אותך בעל כרחו ושיניהך נשברות והקב"ה אומ' להם רשעים כשאכלתם את הגזל היה מתוק בפיכם ועתה איך בכם כח לאכול לקיים מה שנא' שיני רשעים שיברתה והראני בני אדם שמשליכין אותו מך האש לשלג ומך השלג לאש ברועה שהוא עודר את צאנו מהר להר ועליהם הבת' אומ' כצאן לשאול שתו רג'

ובני אדם שמאכילים אותם חול הדק ושיניהם נשברות והקב"ה אומ' להם כשאכלתם הגזל היה מתוק בפיכם ועתה איך כח בכם לאכול ועליהם נאמ' ושיני רשעים שיברת ומלאכי חבלה מך השלג לאש ומך האש לשלג ברועה שע?ודר צאנו מהר לגבעה והבת' אומ' עליהם כצאן לשאול שתו מות ירעם

א"ר יוח' כל מלאך ומלאך ממונה להיפרע עונש של עבירה אחת זה בא ודך אותו והולך לו וזה בא ודך והולך אתו עד שהוא משלים לכל עוונותיו שיש בידו משל למה הדבר דומה לבעל חוב שהיו לו לבעלי חוביו הרבה והוליכו אותו לפני המלך אמ' להם מה אעשה לכם לכו חלקו אותו ביניכם באותה שעה נפשו נמסרת לגהינם ומלאכים אכזריים והן מושיבין אותו ומחלקין אותו ביניהם

אמ' ר' יוחנן כל המלאכים כולם ממונים להיפרע מך הרשע עונש עבירות שבידו זה בא ודך אותו והולך וכן השני כך השלישי עד שמשלימין לו כל עוונותיו משל למה הדבר דומה לאדם שהיה חייב לאנשים הרבה הוליכו אותו אל המלך ולא היה לו מה לפרוע אמ' להם המלך מה אעשה לכם חלקוהו ביניכם כך באותה שעה שנפשו שלאדם יוצאה מגופו יורדת בגיהנם ונאסרת ביד מלאכים אכזרים ומחלקים אותו ביניהם

פרק ב תנו רבנן שלשה יורדים לגהינם ואינם עולים הבא על אשת איש והמאדים פני חבירו ברבים והנשבע בשם לשקר ריש אומ' אף בקלון חבירו והשם סיכסוך בין איש לאשתו להרבות מריבה בביתו

שלשה יורדין לגיהנם ואינם עולים הבא על אשת איש והמאדים פני חבירו ברבים והנשבע לשקר שם שמים רי"א המתכבד בקלון חבירו והמסכסך בין איש לאשתו והמרבה מריבה בביתו ומרצה מעות מידו לאשה כדי להסתכל

בכל ערב שבת וערב שבת מוליכין אותו לשני הרים של שלג ומכיחין אותו שם ובמוצאי שבת מחזיריך אותו למקומו לגהינם והרשעים מהך עושין מטליך(!) מאותו שלג ונותנין תחת בית סיחיהן כדי להצן עליהם בששת ימי השבוע והק' אומ' להם רשעים אף בגהינם אתם גוזליך שנ' ציה גם חום יגזלו מימי שלג משאול חטאו

ובכל ערב שבת מך המנחה ולמעלה מוליכין הרשעים אצל השלג ומכיחין אותם שם עד מוצאי שבת לאחר מעריב ואינם רוצים לחזור ומלאכים יוצאים ודוחפים אותם ומחזירים אותם לגיהנם בעל כורחם וקודם שהולכים משם נוטלין מך השלג ונותנין תחת בית שיחיהם כדי לצננם בששת ימי המעשה והקב"ה אומ' להם רשעים אף בגיהנם אתם גוזלים שנ' ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו

פרק ג כל שנים עשר חודש נעשין אפר והרוח מפזרתן תחת רגלי הצדיקים הה"ד ועשותם רשעים כי יהיו אפר וג' ואחר כך נשמתן חוזרות בהן והם יוצאין מגהינם ופניהם משוחררות כשולי קדירה והם מצדיקים עליהן הדין ואומרין יפה דנתנו ויפה גזרתנו לך יי' הצדקה ולנו בושת הפנים	כל שנים עשר חודש פושעי ישראל נעשים אפר ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי הצדיקים שנ' ועשותם רשעים כי תהון אפר תחת כפות רגליהם ואחר כך נשמתם חוזרת בהם ויוצאין מגיהנם ופניהם שחורות כשולי קדירה ומצדיקים עליהם את הדין ואומ' יפה דנתנו יפה גזרת עלינו שנ' (יי) לך יי' הצדקה ולנו
אבל אומות העולם דנין אותן בשבעה מדורות וכל מדור ומדור שנים עשר חודש מנהר דינור מתחת כסא הכבוד יורד על ראשם וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו	אבל אומות העולם דנין אותן בשבעה מדורות שנים עשר חודש בכל מדור ונהר שלאש שהוא מזיעת החיוב יוצא מתחת כסא כבודך ויורד על ראשם וקולו הולך מראש העולם ועד סופו שנ' הנה סערת יי' חמה יוצאה על ראש רשעים
שבעה מדורות יש בגהינם בכל מדור ומדור יש בו שבעת אלפים בתים ובכל בית ובית יש בו שבעת אלפים חלונות ובכל חלון וחלון יש בו שבעת אלפים עקרבים ובכל עקרב ועקרב יש בו שבעת אלפא חוליא ובכל חוליא וחוליא יש בה שבעת אלפי כרי מרה ובכל זה מוכן לבופרים ולדייניים ולמיניים(!) ולמשומדים על אותה שעה אמ' שלמה ונקמה באחריתה וג' ואחד מהם אין נמלט אלא אם יש לו תורה ומעשים טובים	דז' מדורות יש בגיהנם ובכל מדור שבעת אלפים בתים ובולן מזומנין למטי משפט ולמיניין ולמשומדין ולאפקורוסין ועליהם אמ' שלמה וצורם לכלות שאול וגו' ואחד מהם לא ימלט אלא אם כן יש בידו תורה ומעשים טובים
אחר כל אילו הקב"ה מרחם על כל בריותיו שנ' כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף חסל פירקי גהינם המקום יצילנו ממנו אאאסלה	ואחר כל זה הקב"ה מרחם על בריותיו ימותי אם משם שנ' כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף פרק גיהנם נשלם שבח לבורא עולם

כללי: דפוס ראשון: ראשית חכמה ונציה 1578

מסכת גיהנם

כתיב לפני זעמו מי יעמוד מי יקום מפני חרון אפו רבי זעירא פתח לעלוקה שתי בנות הב הב אמר רבי אלעזר שתי כתות של מלאכים עומדים על פתחיה הבא הבא אייתי אייתי,

ולמה נקרא שמו גיהנם שקול בהמתה הולך מסוף העולם ועד סופו, ולמה נקרא שמו תפתה שהכל נכנסין שם בפתויה של יצר הרע:

פרק ראשון רבי יוחנן פתח עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה מלמד שהרשע מתודה בשם שהמצורע מתודה ואומר אני פלוני בן פלוני עברתי עבירה פלונית במקום פלוני ביום פלוני(!) בפני פלוני במעמד פלוני ופלני(!),

ג שערים יש בגיהנם אחד בים ואחד במרבר(!), ואחד ביישוב, דו שבים מניך שנאמר מבטן שאול שועתי שמעת קולי דו שבמדבר מניך שנאמר וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה, זה שביישוב שנאמ' נאם ה' אשר אור לו בציון

חמשה מיני אש יש בגיהנם אש אוכלת ושותה, שותה ואינה אוכלת. אוכלת ואינה שותה, לא אוכלת ולא שותה, ויש אש אוכלת אש, יש בה נחלים כהרים. ויש בה נחלי' כגבעו' ויש בה נחלים כים המלח, יש בה נחלים כאבנים גדולות, יש בה נהרות של זפת ושל גפרית מושכין ורותחין רתמים רתמים, גדר דינו של רשע מלאכי חבלה דוחפין אותו על פניו ואחרים מקבלים אותו מהם ודוחפים אותו לפני אור של גיהנם. ופוערת פיה ובולעתו שנאמ' לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוץ וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה, למי שאין בידו מצוה אחת שמכריעו לכף זכות אבל מי שיש בידו תורה ומעשי' טובים ויסורים רבים באים עליו כצול מדינה של גיהנם שנאמ' גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני שבטך אלו היסורין, ומשענתך זה התור(!):

פרק שני רבי יוחנן פתח ועיני רשעי' תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש גוף שאינו כלה ונשמתו יוצאה באש שאינו נכבה ועליהם הכתוב אומר כי תולעתם לא תמות ואשם לא אמר רבי יהו' בן לוי, פעם א' הייתי מהלך בדרך ומצאני אליהו הנביא זכור לטוב אמר לי רצונך שאעמידך על שער גיהנם אמרתי ליה כן, הראני בני אדם שתלויים בדדיהם, ובני אדם שתלויים בלשונותם, ובני אדם שתלויים ברגליה', והראני נשים תלויות בדדיהם, והראני בני אדם שתלויים בעיניהם, והראני בני אדם שמאכילים אותם בשרם, ובני אדם שמאכילים אותם גחלי רתמים. ובני אדם יושבים חיים ותולעים אוכלים אותם, אמר ליה אלו שכתוב עליהם כי תולעתם לא תמות.

והראני בני אדם שמאכילי' אותם חול דק. והיו מאכילים, תם(!) על כרחם ושיכיהם נשברות והב"ה אומר להם רשעים בשאכלתם הגזל היה מתוק בפיכם ועתה אין בכם כח לאכול לקיים מה שנאמר שיני רשעים רת(!) והראני בני אדם שמשליכין אותם מן האש לשלג ומן השלג לאש כרועה זה שרועה את צאנו מהר להר ועליהם הכתוב אומר כצאן לשאול שתו מות ירעם וירדו בם ישרים לבקר וצורם לבלות שאל(!) מזבול ל,

אמר רבי יוחנן כל מלאך ומלאך ממונה להפרע עונש עבירה אחת. זה בא דן אותו והולך לו, וכן השני כן השלישי וכן כולם עד שמשלימין לכל העבירות שיש ביד(!). מלה"ד לבעל חוב שהיו לו בעלי חובין הרבה והוליכוהו אצל המלך אמ' להם המלך מה אעשה לכם לכו וחלקוהו ביניכם, באותה שעה נפשו נמסרת לגיהנם למלאכי' אכזר' ומחלקים אותו ביניהם:

פרק שלישי תניא ג' יורדין לגיהנם ואינם עולים, הבא על אשת איש והמלבין פני חבירו ברבים, והנשבע בשם יי' לשקר וי"א אף המתכבד בקלון חבירו והמסבסך בין איש לאשתו להביא מריבה ביניהם.
בכל ערב שבת מוליכין אותם לשני הרים של שלג ומניחין אותם שם, ובמוצאי שבת מחזירי' אותם למקומם, ומלאך יוצא ודוחף אותם ומחזיר אותם למקומם לגיהנם, ומהן נוטלין שלג ונותנין תחת בית שיחיהם די לצנן אותם בששת ימי החול והקב"ה אומר להם רשעים אוי לכם שאף בגיהנם אתם גוזלים שנאמר ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו כלומר אך בשאול חטאו:

פרק רביעי כל י"ב חדש נעשים אפר והרוח מפזרת תחת רלי(!) הצדיק דבתיב ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת ת רגליכם ואח"כ נשמתם חוזרות בהך והם יוצאין מגיהנם ופניהם שחורות כשולי קדרה והם מצדיקים עליהם את הדין ואומרים יפה גזרת עלינו יפה דנתנו, לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים כהיום הזה, אבל אומות העולם עע"א דכיך אותם בז' מדורות של אש ובכל מדור ומדור י"ב חדש ונהר דינור יוצא מתחת כסא כבד(!) וירורד עליהם והולך מסוף העולם ועד סופו,

וז' מדורות יש בגיהנם ו כל מדור ומדור יש בו ששת אלפים בתים, ובכל בית ובית יש בו ששת אלפים חלונות, ובכל חלון וחלון יש בו ששת אלפים כדי מרה, וכלם מזומנים לסופרים ולדיינים, ולאותה שעה אמר שלמה ונקתי באחריתה ואחד מהם אינו נמלט אלא אם כן יש בו תורה ומעשים טובים

אחרי כל זאת הקב"ה מרחם על בריותיו שנאמר כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי סליק מסכת

גיהנם